Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat

> Retouradres Postbus 20901 2500 EX Den Haag

Gemeente Vlieland
t.a.v. de heer M. Schrier en de heer I. Adema
Gemeente Terschelling
t.a.v. de heer R.S. Cazemier en mevrouw H. de Jong
Gemeente Ameland
t.a.v. de heer L.P. Stoel en de heer I. Valk
Gemeente Schiermonnikoog
t.a.v. mevrouw I. van Gent en mevrouw T. Kroeze

DG Mobiliteit
Dir.Openbaar Vervoer en Spoor

Rijnstraat 8
Den Haag
Postbus 20901
2500 EX Den Haag

Contactpersoon
A.M.J.F. Hendrickx
Coördinerend Beleidsmedewerker

M 06-29139608
annemieke.hendrickx@minienw.nl

Onze referentie
IENW/BSK-2024/187837

Bijlage(n)
2

Datum 9 oktober 2024
Betreft Reactie op uw brief inzake politiek-bestuurlijke uitgangspunten nieuwe concessies

Geachte mevrouw Van Gent e.a.,

Op 24 mei jl. heeft de toenmalige minister uw brief ontvangen over de voorbereidingen die het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (hierna: IenW) momenteel treft voor de aanbesteding van de nieuwe vervoersconcessies voor de Friese Waddenveren. Ik dank u hartelijk voor uw brief. Hieronder ga ik in op de door u geuite zorgen.

Veerverbinding als publieke voorziening
U geeft aan het concessiemodel een onwenselijke vorm te vinden om de enige verbinding van de Waddeneilanden met het vaste land te organiseren. Met een concessie staat volgens u het belang van de reiziger niet centraal. U schrijft dat u het beeld heeft dat er goede alternatieve modellen zijn die mogelijk meer tegemoet komen aan het publieke karakter van de veerdiensten. U vraagt mij hierop te reageren.

De overheid kan via concessies sturen op prijs, aanbod en kwaliteit van het openbaar vervoer. In 2010 heeft de overheid er dan ook voor gekozen om concessies te verlenen voor de Friese Waddenveren. De concessies zijn de eerste keer onderhands gegund. In de wet staat dat IenW de daaropvolgende concessies moet gunnen via een aanbesteding. IenW wil de wet volgen. De nieuwe concessies moeten in 2029 van start gaan.

Uit ambtelijke navraag bij de gemeente Terschelling is gebleken dat de gemeenteraad vier alternatieve modellen heeft aangedragen op basis van een memo van een bijzonder hoogleraar Europees en nationaal aanbestedingsrecht. IenW heeft kennisgenomen van de inhoud van dit memo. Dit heeft er echter niet toe geleid dat IenW voor een andere koers kiest. De in het memo voorgestelde modellen zijn niet uitvoerbaar, mede gelet op de huidige (Europese) wet- en regelgeving.

In 2023 heeft IenW een marktanalyse uitgevoerd. Daarin is onderzocht of de veerdiensten ook zonder concessie, op basis van marktwerking, kunnen worden uitgevoerd. De conclusie was dat de veerdiensten niet kunnen worden overgelaten aan de vrije markt, maar dat opnieuw concessies nodig zijn. De redenen hiervoor zijn onder meer de specifieke kenmerken van het vervoer in het Waddengebied en het feit dat met een concessie ook bij lagere reizigersaantallen (bijvoorbeeld buiten het toeristische seizoen) een frequente en betrouwbare dienstregeling kan

worden geborgd. Ook uit de verkennende gesprekken met geïnteresseerde vervoerders kwam naar voren dat zij een voorkeur hebben voor een concessie.

Budgetneutraliteit
U geeft aan het niet eens te zijn met het uitgangspunt van budgetneutraliteit. U geeft aan dat eilandbewoners en ondernemers, net als alle andere burgers recht hebben op een betaalbare bereikbaarheid. IenW begrijpt dat de eilandbewoners sterk van deze Waddenveren afhankelijk zijn. De NvU voorzag al in een korting voor frequente reizigers. In reactie op de consultatie is in de NvU opgeschreven dat eilandbewoners, binnen de geldende wet- en regelgeving, een aanvullende korting moeten krijgen. In het Programma van Eisen (hierna: PvE) zal nader worden uitgewerkt welke criteria hierbij zullen gelden en welke korting door de concessiehouder aan eilandbewoners moet worden geboden. Dit biedt een antwoord op zorgen over bijvoorbeeld forenzen en scholieren die op de eilanden wonen en regelmatig naar het vasteland moeten voor werk of onderwijs.

Overige frequente reizigers kunnen gebruik maken van de korting voor frequente reizigers. Hier was al in voorzien in de concept NvU. De tarieven reduceren voor alle reizigers is niet mogelijk. IenW heeft zich te verhouden tot de financiële kaders op de begroting. Op dit moment zijn er geen middelen op de begroting beschikbaar om een exploitatiesubsidie voor de twee nieuwe concessies mogelijk te maken. Daarom handhaaft IenW budgetneutraliteit als uitgangspunt.

Zeggenschap eilandbesturen
U wilt dat de eilander gemeentebesturen, als vertegenwoordigers van bewoners, bedrijven en bezoekers, instemmingsrecht krijgen op belangrijke producten, zoals de concessiedocumenten, vervoerplannen, en tussentijdse wijzigingen. Daarbij moet er gelegenheid zijn om de gemeenteraden te betrekken.
IenW onderschrijft dat het van belang is dat de gemeenteraad goed betrokken wordt. IenW gaat graag met de eilanden in gesprek over hoe het vervoerplanproces op dit punt verbeterd kan worden, zodat er voldoende gelegenheid is voor de colleges om de gemeenteraad te betrekken. IenW begrijpt dat de eilandbesturen een instemmingsrecht op belangrijke producten willen, maar IenW wil niet afdoen aan de bestaande beslissingsbevoegdheden van IenW als concessieverlener en de Tweede Kamer als controlerend orgaan. IenW wil wel kijken naar een adviesrol voor de decentrale overheden en consumentenorganisaties richting IenW.

Zeggenschap eilander bevolking
U vraagt aandacht voor de wens van eilandbewoners om directe zeggenschap in de concessies. Op dit moment worden de eilandbewoners vertegenwoordigd door de consumentenorganisaties en de gemeenteraad. Eilandbewoners hebben aangegeven zich onvoldoende gehoord te voelen. IenW vindt het belangrijk dat eilandbewoners zich goed vertegenwoordigd voelen. IenW zet daarbij in op de bestaande adviesorganen. IenW wil met de consumentenorganisaties in gesprek over hun samenstelling en hun mandaat van de achterban. Ook wil IenW, zoals eerder genoemd, borgen dat er in het vervoerplanproces voldoende gelegenheid is voor de colleges om de gemeenteraad te betrekken. IenW is ook voornemens om nogmaals bewonersbijeenkomsten te organiseren op de eilanden.

DG Mobiliteit
Dir.Openbaar Vervoer en Spoor

Datum
9 oktober 2024

Onze referentie
IENW/BSK-2024/187837

Transparantie en winstoogmerk bedrijfsvoering
U vraagt mij de eisen voor transparantie en winstmarges toe te voegen aan de NvU en te zijner tijd het PvE, die te borgen in de concessie, en die ook gedurende de looptijd van de concessies publiek te delen. IenW begrijpt dit. Een concessiehouder moet zijn kosten terug kunnen verdienen en mag daarnaast een redelijk rendement realiseren. Een rederij moet immers kunnen blijven investeren in nieuw en bestaand materieel en moet toekomstige risico's kunnen opvangen. Er mag echter geen sprake zijn van overwinst. Aan de NvU is nu toegevoegd dat de hoogte van het redelijk rendement in de nieuwe concessies zal worden vastgelegd, net als de maatregelen die bij (dreigende) overschrijding zullen worden genomen. IenW is niet voornemens om vast te leggen dat de rederij ieder jaar de winst- en verliesrekening over de concessie openbaar moet maken. Het gaat hier immers om bedrijfsvertrouwelijke en concurrentiegevoelige informatie.

Ik hoop u met deze reactie voldoende te hebben geïnformeerd. Voor de volledigheid stuur ik u met deze brief de NvU en de reactienota mee, die ik onlangs aan de Tweede Kamer heb aangeboden. Vanzelfsprekend blijven wij graag met u over de nieuwe concessies voor de Friese Waddenveren in gesprek.

Met vriendelijke groet,

DE STAATSSECRETARIS VAN INFRASTRUCTUUR EN WATERSTAAT - OPENBAAR VERVOER EN MILIEU,

C.A. Jansen